

Δέν δημιουργεί πλούτο τό κράτος

Ένα εξαιρετικό βιβλίο του Φρεντερίκ Μπαστιά

Έπαναλαμβάνουμε και σήμερα την κατακλειδα του πρό 80ετίας άρθρου της «Εστίας» για τις κρατικές σπατάλες που έγιναν κατά την μετασκευή των Παλαιών Ανακτόρων στο σημερινό μέγαρο της Βουλής:

«Ότω μεταφράζονται αί «οικονομίας» του είδους αυτού, εις τας οποίας προβαίνει τό Έλληνικόν Κράτος. Είναι αί οικονομίας, αί οποίας δημιουργούν τήν μίαν ύπηρεσίαν μετά τήν άλλην, αί οποίας συσσωρεύουν δαπάνας επί δαπανών και αί οποίας δημιουργούν εις τήν πτωχήν Έλλάδα ένα Κράτος πολυδάπανον και πολυτελές, παρεμποδίζον, άντι νά ένισχύη τήν πρόδοον και τήν ανάπτυξιν τής γενικωτέρας Έλληνικής οικονομίας».

Η Σπασμένη Τζαμαρία

Αυτά έτόνιζε ή «Εστία» πρό 80 έτών. Και φυσικά δέν ήταν ή μόνη. Πολύ προγενέστερα, στις άρχές του 19ου αιώνος, ό Γάλλος οικονομολόγος και βουλευτής Φρεντερίκ Μπαστιά (1801-1850), βασικός εκπρόσωπος του οικονομικού φιλελευθερισμού, άπεδείκνυε μέ τις άγορεύσεις του στην Γαλλική Έθνοσυνέλευση πόσο άτοπο ήταν νά αναμένη κανείς οικονομική ανάπτυξη από πρωτοβουλίες του κράτους. Τά εξαιρετικά εύληπτα κείμενά του, υπό τόν τίτλο «Η Σπασμένη Τζαμαρία», μεταφράσθηκαν και κυκλοφόρησαν πρόσφατα και στην Έλλάδα από τις «Πανεπιστημακές Έκδόσεις Κρήτης».

«Η Σπασμένη Τζαμαρία έγκειται στό έξής: Άν σπάση τό τζάμι ενός παραθύρου, για νά επιδιορθωθή και άποκατασταθή κινείται ένα όλόκληρο σύστημα. Θα παραχθή ένα καινούργιο τζάμι, κάποιιο θα έργασθουν για τήν παραγωγή του, αυτό θα πρέπει νά μεταφερθή και νά τοποθετηθή στην θέση του σπασμένου, όποτε όλα αυτά συνεπάγονται άπασχόληση. Τό δέ συμπέρασμα στό όποιο καταλήγουν πολλοί οικονομολόγοι, είναι ότι από τήν θραύση μιās τζαμαρίας δημιουργούνται θέσεις εργασίας και άρα αυτό μπορεί νά θεωρηθή καλό!

Όμως κατά τόν Μπαστιά, αυτή είναι ή «όρατή»—και προδήλως έσφαλμένη— πλευρά του θέματος. Διότι άν ήταν τόσο άπλά τά πράγματα, θα μπορούσαμε νά σπάμε διαρκώς τζαμαρίες όστε νά δημιουργούνται θέσεις εργασίας! Ένώ άν προχωρήσει κανείς στην σκέψη του λίγο πιό βαθειά, θα διαπιστώση ότι οι έν λόγω θέσεις εργασίας δημιουργήθηκαν εις βάρος άλλων θέσεων εργασίας, οι όποιες θα προσέθεταν άξια στην οικονο-

μία και θα δημιουργούσαν νέο πλούτο. Ό δέ Μπαστιά καταλήγει στό έξής άδήριτο συμπέρασμα:

«Η κοινωνία χάνει τήν άξία των πραγμάτων που καταστρέφονται άσκοπα».

Και περαιτέρω:

«Μέ τό νά σπᾶς και νά χαλᾶς, δέν ένισχύεις τήν έθνική οικονομία. Η καταστροφή δέν φέρνει κέρδος».

Τά άπλά και έκλαϊκευμένα παραδείγματα του Μπαστιά έχουν άποδοθή στό βιβλίο ως «12 + 1 παραμύθια» και καταλύουν τόν μύθο που έχουν καλλιεργήσει οι κρατιστές για τόν ρόλο του κράτους στην οικονομία. Διότι διά των διαρκών παρεμβάσεων του, ή δημιουργία έθνικού πλούτου περιορίζεται. Στην πάλαι ποτέ Σοβιετική Ένωση (μεταγενέστερη βεβαίως του Μπαστιά), τό κράτος έπινοούσε άχρηστες έργασίες για νά ύπάρχη άπασχόλησις. Κάποια κτίρια έβάφοντο σχεδόν κάθε χρόνο—μέ μογιές πολύ χαμηλής ποιότητας— για νά άπασχολούνται οι εργάτες. Μέ αυτήν τήν νοοτροπία ή Σοβιετική οικονομία έμεινε πίσω ως προς τήν παραγωγή πλούτου και τελικά κατέρρευσε.

Οί θέσεις εργασίας

Στην Έλλάδα του 21ου αιώνος κυριαρχεί δυστυχώς ή ίδια λογική. Προχθές έληξε επί τέλους τό θέμα των νέων συμβάσεων παραχωρήσεως για τήν κατασκευή των αυτοκινητοδρόμων. Άλλά αυτό που κυρίως άκούσαμε από κυβερνητικής πλευράς ήταν πόσες θέσεις εργασίας θα δημιουργηθούν. Ένώ τό σημαντικότερο είναι τί χρησιμότητα θα έχουν οι αυτοκινητόδρομοι για τήν ανάπτυξη τής οικονομίας. Αυτό είναι τό ζητούμενο. Όσο μεγαλύτερη είναι ή χρησιμότης τους, τόσο τό καλύτερο. Οί θέσεις εργασίας παρέλκουν. Διότι άν δέν είναι χρήσιμοι οι αυτοκινητόδρομοι, τότε οι θέσεις εργασίας θα θυμίζουν τήν «Σπασμένη Τζαμαρία» του Μπαστιά. Τό δέ πολιτικό μας σύστημα έπικεντρώνεται στό επί μέρος και όχι στό μείζον, που είναι ή προστιθέμενη άξια και ή δημιουργία ανάπτυξεως και έθνικού πλούτου.

Τό παράδειγμα των αυτοκινητοδρόμων είναι άσφαλώς θετικό. Άλλά σκεφθείτε πόσα άλλα κονδύλια σπαταλά τό κράτος για έργα που δέν προσθέτουν καμμία άξια και δέν παράγουν έθνικό πλούτο. Όπως έγραφε ή «Εστία» πρό 80 έτών, «εις τήν πτωχήν Έλλάδα έχομεν Κράτος πολυδάπανον και πολυτελές, παρεμποδίζον, άντι νά ένισχύη, τήν πρόδοον και τήν ανάπτυξιν τής ελληνικής οικονομίας». Φοβούμεθα ότι αυτό ισχύει και σήμερα.